

Brno, 1. prosince 2014

Oponentský posudek na disertační práci Martiny Ponížilové „Vývoj a formy regionálního řádu Blízkého východu na pozadí soupeření regionálních mocností“

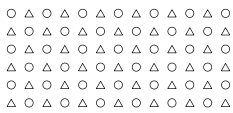
Martina Ponížilová si ke svému disertačnímu výzkumu a následné disertační práci vybrala mimořádně zajímavé a stále aktuální téma mocenských vztahů mocenského řádu na Blízkém východě. Nabídla přitom poměrně, přinejmenším v českém prostředí, svěžího pohledu na problematiku optikou nikoliv globálních, ale regionálních aktérů a podle mého soudu tím výrazně přispěla k našemu poznání blízkovýchodních mezinárodněpolitických procesů. Je také třeba ocenit, že se autorka neomezila jen na aktuální situaci, ale pokusila podat výklad vývoje tamního regionálního řádu i historickou optikou. A rovněž je třeba ocenit, že části výzkumu již prošly v podobě publikovaných časopiseckých či knižních textů testem odborné kritiky.

Práce je logicky členěna. V úvodu autorka přesvědčivě ukázala akademickou relevanci svého výzkumu i značný přehled o již existující literatuře a již probíhajících konceptuálních debatách zabývajících se problematikou regionů, regionálních mezinárodních (sub)systémů a regionálních mocností. Její koncentrace na prvky mocenské rovnováhy, mocenských aspirací regionálních aktérů a mocenského soupeření jako klíče k pochopení dynamiky systémových prvků blízkovýchodní politiky je logická a akceptovatelná. Z hlediska nastavení výzkumu mám jisté pochybnosti pouze o jedné věci. Není mi jasné, proč autorka dovedla svůj výzkum jen do roku 2007. Bylo by jistě možné pokračovat až do současnosti. Argument neexistencí indexu CINC po roce 2007 je jistě významný, avšak zejména ve 4. kapitole se již s indexem prakticky nepracuje a bylo by jistě možné dotáhnout za pomocí postupů v ní používaných analýzu proměny regionálního řádu až do současnosti s tím, že by byly brány v úvahu sice neměřené, avšak alespoň zhruba odhadnutelné trendy mocenského potenciálu regionálních mocností.

Tuto problematiku bych rád diskutoval v rámci obhajoby. Jde o to, že potenciálně nejzajímavější výsledek práce, jenž by problematiku mocenského soupeření aplikoval v současných podmínkách, chybí a práce tak má podle mého soudu zbytečně „akademický“ charakter. Nemyslím to nijak útočně ani osobně, ale bohužel i v tomto případě se práce (zbytečně?) připravuje o drtivou část své relevance mimo striktně akademické prostředí, což je trend ve společenských vědách sice běžný, v konečném důsledku však nesporně neblahý.

Teoretický rámec práce je vystavěn přesvědčivě. Autorka logicky vychází především z realistických a neorealistických premis, ale v souladu s rostoucí komplexností mezinárodního prostředí neignoruje ani ekonomické a konstruované zdroje moci. Oceňuji také velmi pečlivé vymezení pojmů „region“, „regionální řád“ a „regionální mocnost“, byť se čtenář nemůže při četbě těchto pasáží zbavit dojmu, že se v pojmové debatě odborníků objevují silné prvky planého slovíčkaření. To však není problém autorky práce, ale povahy teorie mezinárodních vztahů se

svým sklonem k velmi esoterickým a zapouzdřeným debatám bez analytického přínosu. Autorka sama své koncepty vysvětlila jednoznačně a z hlediska jejich další operacionalizace zcela vhodně.

Samotnou operacionalizaci výzkumu lze rovněž považovat za zdařilou a adekvátní vytýčeným výzkumným úkolům a používaným konceptům. Pouze mi drobně chyběla diskuse nad limity výzkumu, který používá jako primární zdroj určení mocenského potenciálu států Blízkého východu index CINC, jež nemusí být vnímán jako úplný či zcela bezproblémový. Prosil bych tady, aby i této problematice byla věnována během obhajoby pozornost.

Stejně tak by bylo vhodné v kapitole o historických kořenech blízkovýchodního regionálního systému ve 20. až 40. letech minulého století sumarizovat historické predispozice pro chování jednotlivých aspirantů na roli regionálních mocností v poválečné etapě. Kdyby měla být práce někdy knižně publikována, bylo by vhodné tento aspekt doplnit.

Analýza regionálních mocností (Egypt, Saudská Arábie, Irán, Turecko) je detailní, komplexní a odpovídá plně operacionalizaci konceptů a výzkumných otázek. V poslední, čtvrté kapitole, pak autorka sleduje proměnu regionálního řádu jako výslednici proměny postojů regionálních mocností detekovaných a analyzovaných v předchozí kapitole. V této souvislosti by bylo možné poukázat na určitý paradox spočívající v tom, že při analýze proměn mezinárodního řádu vystupují silněji do popředí politické a ideologické aspekty měkké moci (role různých variant arabismu či panarabismu jako *pars pro toto*). Je to zajímavý empirický příspěvek do debaty mezi realisty a neorealisty na jedné straně a zastánci jiných paradigmat na straně druhé. Kombinace výsledků autorčina výzkumu z kapitol 3 a 4 tak potvrzuje, že adekvátní vysvětlení fungování současných mezinárodních vztahů nalezneme spíše v otevřené dialogu než otevřené konfrontaci dominantních paradigmat současné teorie mezinárodních vztahů. Syntetizující a spíše induktivní přístup je možná analyticky robustnější než vymezující se a čistě deduktivní snaha porozumět povaze mezinárodního prostředí.

I z formálního hlediska je práce v pořádku. Je psána kultivovaným jazykem a počet gramatických či stylistických chyb je minimální a není nutné zde uvádět to málo příkladů, které by bylo možno uvést.

Z výše uvedených důvodů považuji disertační práci Martiny Ponížilové za jasný důkaz jejích schopností samostatné vědecké práce na úrovni doktorátu a s radostí konstatuji, že text splňuje veškeré náležitosti, aby mohl být v rámci doktorského studia úspěšně obhájen.

Doc. PhDr. Vít Hloušek, Ph.D.

